

УДК 347.4

DOI <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2021.3.09>**Ілона Самойлова,**

викладач цивільного права

Галицького коледжу імені В'ячеслава Чорновола

СПАДКОВИЙ ДОГОВІР: ПРАВОВА ПРИРОДА ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ ТА КРАЇН ЄВРОПИ

Стаття присвячена визначенню правової природи спадкового договору як форми переходу права власності на майно. Проаналізовано зв'язок указанного договору із зобов'язальним правом і спадковими правовідносинами. Наведено та здійснено аналіз наукових позицій теоретиків-правників щодо визначення суті спадкового договору, його характеристик. На основі ґрунтовного аналізу положень нормативно-правових актів, зокрема Цивільного кодексу України, і наукових праць, присвячених дослідженню спадкового договору, установлено й обґрунтовано, що спадковий договір є одностороннім, відплатним, алеаторним, консенсуальним. Він має зобов'язальний характер, є одним із видів договорів щодо відчуження майна, пов'язаний зі спадковими відносинами лише моментом переходу майна у власність набувача – смертю відчужувача, він не передбачає переходу майна від відчужувача до набувача в порядку спадкування внаслідок відсутності спадкового правонаступництва. З огляду на зазначене, автором запропоновано розмістити положення про спадковий договір у Книзі п'ятій «Зобов'язальне право» ЦК України.

Розглянуто та проаналізовано цивільне законодавство країн Європи на предмет законодавчої визначення й регулювання відносин з приводу спадкового договору, зокрема Франції, Німеччини, Італії, Іспанії, Португалії, Польщі та Австрії. Зроблено висновок, що в законодавстві іноземних держав немає єдиного підходу до визначення й розуміння спадкового договору. Зокрема, ЦК Франції визнає спадковий договір як виняток із загального правила в досить обмеженому виді (як акт дарування) та забороняє договори про майбутній спадок, тобто договори про спадкування, договори зі спадщиною й відмову від спадщини; ЦК Польщі допускає виключно відмову спадкоємця від спадщини в спадковому договорі; ЦК Іспанії містить заборону на вчинення спадкових розпоряджень у рамках договору про спадкування; у Португалії допускається укладення спадкового договору як виняток, якщо розпорядження зроблені за допомогою шлюбного договору, який може бути укладений лише між нареченими, тобто до укладення шлюбу; Італійське законодавство визнає недійсним як договір про спадкування, так і спільний заповіт; у Німеччині договір про спадкування має подвійний юридичний характер: водночас є і розпорядженням на випадок смерті, і договором.

Ключові слова: спадковий договір, зобов'язальне право, спадкування, односторонній договір, відплатний договір, алеаторний договір, консенсуальний договір.

Постановка проблеми. Договірні правовідносини є важливим аспектом суспільного життя, з огляду на те що покликані врегулювати його правопорядок. Цивільно-правові договори є складною системою норм можливої поведінки суб'єктів суспільних відносин, яка характеризується внутрішньою єдністю та разом із тим диференціацією, що зумовлена особливістю майнових відносин.

Спадковий договір упроваджений у цивільному законодавстві України разом із Цивільним кодексом (далі – ЦК) України, проте до сьогодні є надзвичайно актуальною темою для дослідження в науковому аспекті з огляду на свою правову конструкцію. У правовій науці станом на сьогодні є різні позиції теоретиків і практиків щодо правової природи спадкового договору, його розміщення

в структурі ЦК України, моменту, з якого він вважається укладеним. Разом із тим спадковий договір має різне трактування в країнах ЄС, зокрема будучи детально регламентованим і використовуваним як окремий вид спадкування в Німеччині та практично забороненим у Франції, Польщі чи Іспанії.

Теоретичні праці, присвячені дослідженню спадкових договорів, є в науковому доробку О. Бичківського, О. Кухарєва, Ю. Заїки, А. Вербанського, Р. Карпенка, В. Васильченка, О. Скопиченко, З. Ромовської, Р. Майданика, С. Мазуренка та інших. Попри значну кількість наукових праць, присвячених спадковому договору, ця тема залишається доволі актуальною з огляду на неоднозначність і відсутність єдиної наукової позиції щодо правової природи спадко-

вого договору, а також на відсутність сталої судової практики застосування вказаного інституту.

Метою статті є дослідження правової природи спадкового договору як форми передавання майна у власність, його конструкції, місця в цивільному законодавстві України та законодавстві іноземних держав.

Виклад основного матеріалу. Як випливає зі статті 1302 ЦК України, за спадковим договором одна сторона (набувач) зобов'язується виконувати розпорядження другої сторони (відчужувача) і в разі його смерті набуває право власності на майно відчужувача. Проаналізувавши зміст указаної статті, наведемо правову характеристику спадкового договору: односторонній, відплатний, алеаторний, консенсуальний.

У науці цивільного права до сих пір не існує єдиної позиції щодо визначення суті правової природи спадкового договору. Спадковий договір є різновидом зобов'язальних правовідносин, проте розміщений у Книзі шостій «Спадкове право» ЦК України, виходячи з того, що цей договір має певне тяжіння до спадкового права, яке полягає в переході права власності за цим договором від часу відкриття спадщини, що є категорією спадкових правовідносин [1, с. 288]. Однак О. Бичківський зазначає про нелогічність розміщення спадкового договору в Книзі шостій «Спадкове право» ЦК України, яка регулює відносини спадкування, оскільки більш логічним є розміщення цього виду договору саме в Книзі п'ятій «Зобов'язальне право» [2, с. 136].

Схожа позиція відображена й у судовій практиці, зокрема Пленум Верховного Суду України в пункті 29 Постанови «Про судову практику у справах про спадкування» від 30 травня 2008 року № 7 пояснив, що перехід майна від відчужувача до набувача на підставі спадкового договору не є окремим видом спадкування, а тому на відносини сторін не поширюються відповідні правила про спадкування, зокрема право на обов'язкову частку [3].

Окрім цього, відповідно до ст. 1217 ЦК України «Види спадкування», спадкування здійснюється за заповітом і за законом. Зазначена норма має імперативний характер, у зв'язку з чим закріплений у ній перелік видів спадкування не підлягає розширеному тлумаченню. Отже, до спадкового договору не застосовуються норми спадкового права внаслідок відсутності складу спадкового правонаступництва [4]. Це, у свою чергу, означає також неможливість усунення набувача як негідного спадкоємця

(ст. 1224 ЦК України) у разі вчинення ним, наприклад, убивства або замаху на вбивство відчужувача або його найближчих родичів. Розміщення інституту спадкового договору в книзі 6 ЦК України обумовлено тим, що момент переходу права власності із цього договору пов'язаний із часом відкриття спадщини, що є категорією саме спадкових правовідносин [5]. Відтак ми вважаємо, що спадковий договір має зобов'язальний характер, є одним із видів договорів щодо відчуження майна та пов'язаний зі спадковими відносинами лише моментом переходу майна у власність набувача – смертю відчужувача. Він не передбачає переходу майна від відчужувача до набувача в порядку спадкування внаслідок відсутності спадкового правонаступництва, незважаючи на схожість конструкції спадкового договору зі спадкуванням. А тому з метою уникнення ускладнення правозастосування та праворозуміння його варто розмістити в Книзі п'ятій «Зобов'язальне право» ЦК України.

Чимало дискусій триває й навколо того, є спадковий договір одностороннім чи двостороннім. Такі протилежні міркування науковців щодо спадкового договору викликають багато труднощів як у теоретичному розумінні, так і на практиці. Автори науково-практичного коментаря до цивільного кодексу за редакцією Є. Харитонова, О. Калітенко стверджують, що «спадковий договір є двосторонньо зобов'язувальний, для якого характерне волевиявлення двох сторін, заснованих на диспозитивних засадах» [6]. Таку ж позицію займають Ю. Заїка [7, 116], А. Євстігнєєв [8, с. 38], які характеризують спадковий договір як двосторонній, оскільки правами й обов'язками наділяються обидві сторони. А. Вербанський та Р. Карпенко [9, с. 40] погоджуються з позицією В. Васильченко [10], який наголошує на тому, що правами й обов'язками наділені обидві сторони спадкового договору: набувач, з одного боку, набуває право власності на майно відчужувача, має право вимагати розірвання договору в разі неможливості виконання ним розпоряджень відчужувача, а з іншого – зобов'язаний належним чином виконувати відповідно до договору розпорядження контрагентів. Відчужувач має право робити певні розпорядження, вимагати від набувача вчинення визначених умовами договору дій майнового або немайнового характеру тощо, але, з іншого боку, на нього покладається обов'язок не відчужувати майно, визначене спадковим договором. Саме на підставі ознак двосторонності спадкового договору не можна скасувати або змінити в односторонньому порядку

за життя відчужувача, як це має місце при заповіті [11].

У свою чергу, З. Ромовська зазначає: «У ст. 1302 ЦК не визначені обов'язки відчужувача. І це не є помилкою. Справа в тому, що спадковий договір, будучи двостороннім правочином, одночасно є одностороннім договором. Відчужувач у спадковому договорі не має обов'язків – це пояснюється особливістю цього інституту» [12, с. 16]. Такої ж думки дотримуються й Р. Майданик [11] та О. Печена [12], які стверджують, що спадковий договір є одностороннім, оскільки обов'язки покладені лише на одну сторону – набувача. У свою чергу, відчужувач не зобов'язаний передати майно у власність, оскільки в момент його смерті перехід права власності здійснюється «автоматично», без волі останнього.

Відтак, проаналізувавши позиції науковців, ми вважаємо, що ЦК України закріпив модель спадкового договору саме як односторонній договір, оскільки у відчужувача відсутній прямий обов'язок учинити певну дію або утриматися від її вчинення, тоді як обов'язки набувача передбачені ст. 1305. Ми не погоджуємося з позицією, викладеною В. Васильченко, щодо обов'язку відчужувача не відчужувати предмет договору, оскільки при нотаріальному посвідченні спадкового договору нотаріус накладає заборону на відчуження майна, яке становить предмет спадкового договору, що унеможливує розпорядження майном відчужувачем. Окрім цього, ч. 2 ст. 1307 передбачає, що заповіт, який відчужувач склав щодо майна, указанного в спадковому договорі, є нікчемним. Право власності на майно, яке є предметом спадкового договору, переходить до набувача після смерті відчужувача «автоматично», тобто поза волею останнього. Разом із тим закон не забороняє покладання на відчужувача визначеного обов'язку змістом спадкового договору. І тоді вказаний договір трансформується в двосторонній зі взаємними обов'язками сторін. Наприклад, на відчужувача може бути покладений обов'язок надати частину житлового приміщення в користування набувача, подібні умови спадкових договорів зустрічаються в нотаріальній практиці досить часто. Тому категорично відкидати взаємозобов'язуючий характер спадкового договору не можна [15].

Немає єдиної наукової позиції й щодо моменту, з якого спадковий договір вважається укладеним. О. Шевченко вважає його реальним договором [16, с. 35], А. Мазуренко – як консенсуальним, так і реальним (реальним, якщо виконання певної дії чи діяльності визначається після смерті від-

чужувача) [17, с. 162]. Консенсуальним цей договір вважають В. Васильченко й В. Чуйкова. О. Обривкіна висловлює думку, що спадковий договір є як реальний, так і консенсуальний, оскільки, за умовами спадкового договору, набувач повинен виконати певні дії після смерті відчужувача, договір вважається реальним, оскільки вважається укладеним із моменту передачі майна набувачеві, також якщо ж спадковим договором передбачається, що набувач повинен виконати дії (наприклад, щомісячно виділяти відчужувачеві певне грошове відшкодування) за життя відчужувача, права й обов'язки виникають у момент досягнення угоди – консенсуальний [18]. Н. Шама зазначає: «Спадковий договір вважається укладеним із моменту досягнення сторонами в належній формі згоди щодо всіх істотних умов договору й не може вважатися укладеним із моменту передання речі, оскільки його перфекція не пов'язується з передачею майна» [19, с. 142].

Ми цілком погоджуємося з позицією цього науковця та вважаємо, що спадковий договір є виключно консенсуальним, що, по суті, впливає зі змісту ст. 1302 ЦК України. Уважаємо, що на момент смерті відчужувача істотні умови спадкового договору повинні бути погодженими сторонами, унаслідок чого набувач зможе реалізувати свої права щодо отримання майна у власність.

Як свідчить європейська практика, спадковий договір запроваджений у західноєвропейському цивільному праві з часів рецепції римського права [10, с. 167], хоча саме римське право допускало два види спадкування: за заповітом і за законом – та оголошувало недійсними будь-які договори, що обмежували право заповідача [20, с. 107]. Необхідно відмітити, що однозначного визначення сутності спадкового договору в західноєвропейському законодавстві немає. Так, австрійське право допускає спадкування за договором окремого майна, а спадкування за спадковим договором усього майна можливе лише подружжям чи нареченими [21, с. 107]. ЦК Франції визнає спадковий договір як виняток із загального правила в досить обмеженому виді (як акт дарування) [10]. Найбільш вираженим спадковий договір як вид спадкування є в Німецькому цивільному праві. Причому німецький ЦК розрізняє дві групи спадкових договорів: позитивні (як дійсно спадкові правочини) та негативні (договори про відмову від спадщини) [10, с. 124].

Античні римські юристи відмовлялися від договірного регулювання спадкового правонаступництва. Вони розглядали договірне обмеження заповідальної свободи як непри-

пустиму й аморальну залежність свободи спадкодавця приймати рішення [15, с. 122]. Спадковий договір насамперед має німецьке походження, а наявність його в спадково-правових системах Австрії, Швейцарії, Угорщини, Латвії та деяких інших країн пояснюється рецепцією німецького права в кінці XIX – початку XX століть [23, с. 14]. Багатьом країнам романської правової сім'ї договори про спадкування до сих пір не відомі або їх вважають аморальними [24, с. 134].

ЦК Франції забороняє договори про майбутній спадок, тобто договори про спадкування, договори зі спадщиною і відмову від спадщини. Із цього міркування випливає принцип, що свобода договору повинна поступатися заповідальній свободі. Винятки існують тільки на користь подружжя й усередині сім'ї [24, с. 165].

У Польщі договір про розпорядження спадком особи, яка ще жива є недійсним. Законний спадкоємець шляхом укладення нотаріально засвідченого договору з майбутнім спадкодавцем може тільки відмовитися від спадщини. Особа, яка відмовилася від спадщини, і її нащадки, на яких поширюється відмова, відсторонюються від успадкування так само, якщо б вони не пережили момент відкриття спадщини [24].

Стаття 1271 ЦК Іспанії також містить заборону на вчинення спадкових розпоряджень у рамках договору про спадкування. Якщо єдиним предметом договору про спадкування є майно, що знаходиться, наприклад, у Німеччині, іспанські громадяни можуть вибрати право Німеччини як основу договору про спадкування. Однак, незважаючи на вибір німецького права, відповідно до іспанського законодавства, має дотримуватися загальна неприпустимість відмови від іспанського спадкового права [24].

Відповідно до португальського законодавства, спадкові договори теж не мають юридичної сили (ст. ст. 946 і 2028 ЦК). Щоправда, у ст. 2028 указані випадки існування договірного правонаступництва щодо спадщини: особа відмовляється від спадщини за договором, розпоряджається власною спадщиною або ще не набутою спадщиною. Однак це не має наслідком загальну допустимість спадкових договорів. Договори про спадкування дозволені тільки у випадках, передбачених законом, наприклад, при дотриманні заповідальних формальностей. Для обґрунтування заборони договору про спадкування стверджується, що будь-яке поспішне рішення, яке не може бути скасовано (в односторонньому порядку), не відповідає суті угод *mortis causa*, тобто розпоряджень на випадок смерті. Отже, щоб

уникнути тиску на заповідача, він за життя зберігає право розпорядження своїм майном. Допускається виняток, якщо розпорядження зроблені за допомогою шлюбного договору, який може бути укладений лише між нареченими, тобто до укладення шлюбу (ст. 1698 ЦК).

Італійське законодавство визнає недійсним як договір про спадкування, так і спільний заповіт (ст. ст. 458, 589 ЦК Італії), щоб завжди захищати заповідальну свободу спадкодавця. Якщо хоча б один зі спадкодавців є італійцем, договір про спадкування і спільний заповіт як формальні конструкції в основному не припустимі незалежно від того, чи містять вони взаємопов'язані розпорядження спадкодавців. Спадкові договори заборонені, оскільки спадкодавець за ним зобов'язується на випадок смерті, стає боржником, що зобов'язувало б його виконувати свої зобов'язання й тим самим обмежувало б його заповідальну свободу. В Італії заборонені такі види договорів щодо спадщини: *patti istitutivi* (розпорядження власним майном), *patti dispositivi* (розпорядження очікуваним спадковим правом або заповідальним відмовою) і *patti rinunciativi* (відмова від майбутніх прав успадкування). Однак допускаються одночасні заповіти кількох осіб в одному документі, але вони повинні бути незалежними й автономними, тобто взаємопов'язаність розпоряджень у таких заповітах не повинна впливати з будь-яких обставин (ст. 635 ЦК), інакше ст. 458 ЦК про заборону спадкового договору застосовується навіть до формально окремих посмертних розпоряджень, якщо вони пов'язані один із одним за змістом.

На основі Закону від 14 лютого 2006 року № 55 у ст. 768 ЦК з'явився *patto di famiglia* в значенні договору про спадкування бізнесу, що свого часу було обмежено через суворе італійське право на обов'язкову частку (компенсаційні обов'язки наступників компанії) і заборони на відмову від спадщини та обов'язкової частки за ст. 458, абз. 2 ст. 557 ЦК Італії [24]. Поява в Італії сімейного пакту пов'язана з рекомендаціями Єврокомісії 1994 року про передачу малого й середнього бізнесу, у яких країнам-членам ЄС запропоновано допустити укладення спадкових договорів. У результаті в Італії за сімейним пактом власник компанії може за життя за згодою іншого з подружжя та інших обов'язкових спадкоємців передати частки участі в компанії одному або декільком нащадкам за плату або безкоштовно. Мета конструкції полягає в запобіганні дробленню бізнес-активів під впливом режиму майна подружжя та правил про обов'язкову спадкову частку в натурі [25].

Хоча німецьке законодавство в § 2302 BGB забороняє зобов'язання, пов'язані з установленням або невстановленням посмертних розпоряджень, воно, тим не менше, допускає договірні розпорядження на випадок смерті [24]. У Німеччині договір про спадкування є договором *sui generis*. Він не є розпорядчою угодою, так як речово-правовий статус живих осіб не змінюється, однак спадкодавець також і не укладає взаємного зобов'язального договору (зобов'язання встановити розпорядження на випадок смерті було б недійсним на підставі § 2302 BGB). Договір про спадкування вважається договором тільки тому, що договірною стороною (партнер) приймає заяву (оферту) спадкодавця про розпорядження, таким способом досягається їх обов'язкова сила. Договір про спадкування має подвійний юридичний характер: водночас є й розпорядженням на випадок смерті, і договором [24]. Такий договір має абсолютно спадковий характер, але угода має обов'язкову силу вже за життя сторін. Договір про спадкування не є договором на користь третіх осіб, навіть якщо він містить надання тільки третім особам, що можливо й допустимо [24].

Отже, у Німеччині договір про спадкування не вписується в традиційну систему зобов'язальних та абстрактно-розпорядчих угод [24], а утворює унікальне за своєю природою узгоджене двома або більше сторонами розпорядження, відкладене на випадок смерті, і зв'язує, але не зобов'язує спадкодавця.

Договір про спадкування в Австрії також має подвійну природу: угода між живими особами й посмертне розпорядження. Загальними положеннями договірних прав регулюються здатність укладати договори, укладання та розірвання договору, наслідки відсутності волі, а спадкове право визначає спадкову дієздатність, допустимий зміст договору і його спадково-правову силу. При цьому в Австрії договір про спадкування є різновидом шлюбного пакту, становить його предмет (§ 1217 ABGB) [24].

Висновки

За спадковим договором, одна сторона (набувач) зобов'язується виконувати розпорядження другої сторони (відчужувача) і в разі його смерті набуває право власності на майно відчужувача. Спадковий договір є одностороннім, відплатним, алеаторним, консенсуальним. Він має зобов'язальний характер, є одним із видів договорів щодо відчуження майна, пов'язаний зі спадковими відносинами лише моментом переходу майна у власність набувача – смертю відчужувача,

він не передбачає переходу майна від відчужувача до набувача в порядку спадкування внаслідок відсутності спадкового правонаступництва, тому автором запропоновано його розмістити в Книзі п'ятій «Зобов'язальне право» ЦК України.

У законодавстві іноземних держав немає єдиного підходу до визначення та розуміння спадкового договору. Зокрема, ЦК Франції визнає спадковий договір як виняток із загального правила в досить обмеженому виді (як акт дарування) та забороняє договори про майбутній спадок, тобто договори про спадкування, договори зі спадщиною й відмову від спадщини; ЦК Польщі допускає виключно відмову спадкоємця від спадщини в спадковому договорі; ЦК Іспанії містить заборону на вчинення спадкових розпоряджень у рамках договору про спадкування; у Португалії допускається укладення спадкового договору як виняток, якщо розпорядження зроблені за допомогою шлюбного договору, який може бути укладений лише між нареченими, тобто до укладення шлюбу; Італійське законодавство визнає недійсним як договір про спадкування, так і спільний заповіт; у Німеччині договір про спадкування має подвійний юридичний характер: водночас є й розпорядженням на випадок смерті, і договором.

Список використаних джерел:

1. Кодифікація приватного (цивільного) права України / за ред. проф. А.С. Довгерта. Київ : Український центр правничих студій, 2000. 336 с.
2. Бичківський О.О. Спадковий договір: проблемні питання законодавчого врегулювання. *Вісник Запорізького національного університету*. 2010. № 2. С. 136–141.
3. Про судову практику у справах про спадкування : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 30 травня 2008 року № 7. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v0007700-08> (дата звернення: 01.03.2021).
4. Кухарев О.Є. Спадкове право : навчальний посібник. Київ : Алерта, 2013. 307 с.
5. Актуальні проблеми спадкового права : навчальний посібник / за заг. ред. проф. Ю.О. Заїки, ст. наук. співроб. О.О. Лов'яка. Київ : ЦУЛ, 2014. 127 с.
6. Цивільний кодекс України: Коментар / за заг. ред. Є.О. Харитоновна, О.М. Калітенко. Одеса : Юридична література, 2003. 1080 с.
7. Заїка Ю.О. Спадкове право України : навчальний посібник. Київ : Істина, 2006. 116 с.
8. Євстігнєєв А. Деякі аспекти спадкового договору. *Юридичний журнал*. 2005. № 10. С. 38.
9. Вербанський А.В., Карпенко Р.В. Дискусійні питання правової природи спадкового договору. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2019. № 3. С. 39–44.

10. Васильченко В.В. Юридична сутність інституту спадкового договору та його місце в системі цивільного права. *Право України*. 2003. № 6. С. 115–119.
11. Скопиченко О.В. Спадковий договір в системі цивільно-правових договорів. *Молодий вчений*. 2015. Частина № 3. № 5. С. 79–82.
12. Ромовська З.В. Проблеми спадкового договору. *Юридична практика*. 2003. № 44 (306). С. 16.
13. Майданик Р.А. Спадковий договір у цивільному праві України. С. 92.
14. Печений О.П. Спадкове право. Харків : Фактор, 2012. 331 с.
15. Кухарев Є. Концепція наследственного договора в гражданском законодательстве Украины. *Сравнительное наследственное право-ведение*. 2016. № 3. С. 41–47.
16. Шевченко О. Заповіт як підстава спадкування. *Підприємництво, господарство і право*. 2003. № 8. С. 37.
17. Мазуренко С. В. Историко-правовий нарис виникнення СД в Україні. *Актуальні проблеми теорії та історії прав людини, права і держави*. Одеса : Юрид. літ., 2004. С. 167.
18. Обривкіна О.М. Особливості спадкового договору: правовий аспект. *Іртинський юридичний часопис: науковий журнал*. 2019. № 2. С. 39–45.
19. Шама Н. Поняття та ознаки спадкового договору. *Вісник львівського університету. Серія «Юридична»*. 2009. № 49. С. 142–150.
20. Енциклопедія цивільного права України / відпов. ред. Я.М. Шевченко. Київ : Ін Юре, 2009. 952 с.
21. Никольский В. Об основных моментах наследования. Москва : Катков и К°, 1871. 107 с.
22. Schmoeckel M. Erbrecht. 5 Aufl. Baden-Baden : Nomos, 2019. 314 p. P. 122.
23. Блинков О.Е. О допустимости коллективных завещаний в российском гражданском праве. *Вестник Тверского государственного университета. Серия «Право»*. 2014. № 1. С. 10–15.
24. Лоренц Д.В. Наследственный договор: подход континентального права. *Российское право: состояние, перспективы, комментарии*. 2015. № 6. С. 105–129.
25. Петров Е.Ю., Ренц И.Г. Развитие российского наследственного права. *Закон*. 2017. № 6. С. 44–50.

Ilova Samoylova. Inheritance contract: legal nature according to the legislation of Ukraine and European countries

The article is devoted to defining the legal nature of the inheritance contract as a form of transfer of ownership of property. The connection of the specified contract with the obligatory right and hereditary legal relations is analyzed. The analysis of scientific positions of theorists-lawyers concerning definition of essence of the hereditary contract, its characteristics is resulted and carried out. Based on a thorough analysis of the provisions of regulations, in particular the Civil Code of Ukraine and scientific papers on the study of the inheritance agreement, it is established and substantiated that the inheritance agreement is unilateral, retaliatory, random, consensual. It is binding, is a type of contract for the alienation of property, and is related to inheritance only at the time of transfer of property to the purchaser – the death of the alienator, it does not provide for the transfer of property from the alienator to the acquirer by inheritance. In view of the above, the author proposes to place the provisions on the inheritance contract in Book Five “Obligatory Law” of the Central Committee of Ukraine. The civil legislation of European countries on the subject of legislative definition and regulation of relations concerning the inheritance contract, in particular France, Germany, Italy, Spain, Portugal, Poland and Austria, is considered and analyzed. It is concluded that in the legislation of foreign countries there is no single approach to the definition and understanding of the inheritance agreement. In particular, the French Central Committee recognizes an inheritance contract as an exception to the general rule in a rather limited form (as an act of gift) and prohibits future inheritance agreements, ie inheritance agreements, inheritance agreements and renunciation of inheritance; The Central Committee of Poland allows only the heir's refusal to inherit in the inheritance agreement; The Central Committee of Spain prohibits the commission of inheritance orders under an inheritance agreement; in Portugal, an inheritance contract may be concluded as an exception if the orders are made by means of a marriage contract, which may be concluded only between the bride and groom, before the marriage; Italian law invalidates both the contract of inheritance and the joint will; in Germany, the contract of inheritance has a dual legal character: it is both a death order and a contract.

Key words: inheritance agreement, contract law, inheritance, unilateral agreement, retaliatory agreement, random contract, consensual agreement.